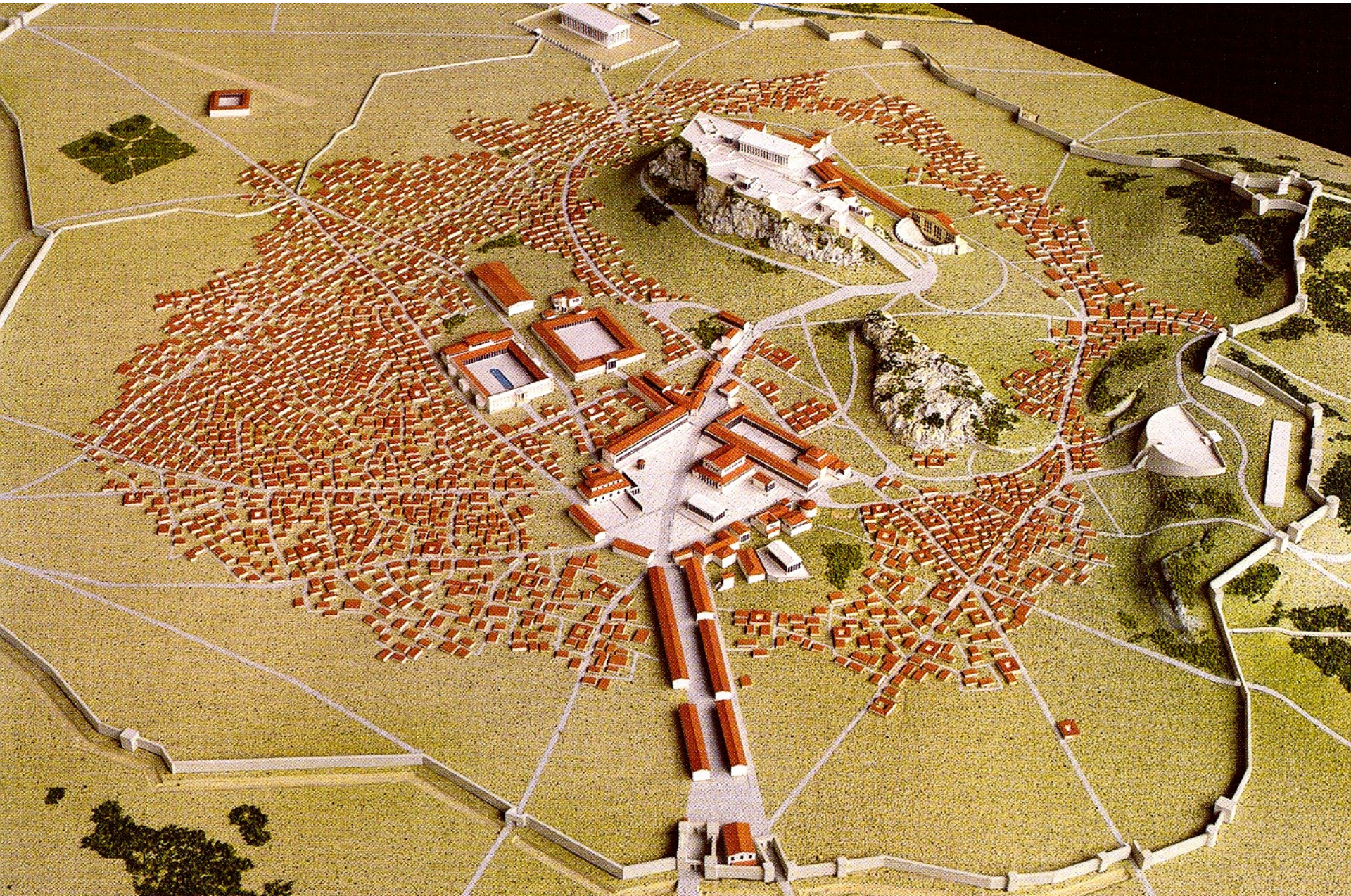

Ενότητα 4^η: Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ - Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Μπακάλης Κώστας: history-logotexnia.blogspot.com

➤ Ποιες κοινωνικές ομάδες αποτελούν τον πληθυσμό της Αθήνας τον 5ο αι. π.Χ.;

α. Αθηναίοι πολίτες

- Κατά τον 5ο αι. π.Χ. υπήρχαν στην Αθήνα τρεις μεγάλες κοινωνικές ομάδες:

Οι Αθηναίοι πολίτες,

οι μέτοικοι,

οι δούλοι.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ (490 - 479 π.Χ.)

Οι σύνθετοι θώρακες των επιφανέστερων πολιτών της Αθήνας ήταν επενδεδυμένοι με αλληλοεπικαλυπτόμενες ορείχαλκινες φολίδες ποικίλων μεγεθών, ενώ οι παρυφές των διαφόρων τμημάτων διακοσμούντο με ζωηρόχρωμα μοτίβα. Η κορινθιακή περικεφαλαία του αξιωματικού είναι δίχρωμη με τον θόλο της να έχει αφεθεί στο χρώμα του ορείχαλκου και την προσωπίδα να έχει βαφτεί μαύρη για λόγους εντυπωσιασμού. Ο υπερυψωμένος λοφιοστάτης του κράνους προσδίδει μεγαλύτερο ανάστημα στον αξιωματικό, ενώ η μεταλλική οθόνη της ασπίδας του είναι διακοσμημένη με τη λευκή ταυροκεφαλή, ένα από τα αγαπημένα εμβλήματα των Αθηναίων (ανακαλούσε στη μνήμη τους την πάλη του ήρωα Θησέα με τον γιγαντώσαιο λευκό ταύρο του Μαραθώνα) (ενδυματολογική έρευνα-εικονογράφηση: Χρήστος Γιαννόπουλος για τις Εκδόσεις ΠΕΡΙΣΚΟΠΙΟ).

Χρ. Γιαννόπουλος

Ποιοι από τους κατοίκους είχαν το δικαίωμα του Αθηναίου πολίτη;

Ήταν όσοι κατάγονταν
από **Πατέρα** και
μητέρα Αθηναίους.

Από αυτούς **πήγαζε**
κάθε **εξουσία**.

Είχαν τα **ίδια**
δικαιώματα απέναντι
στους **νόμους**.

Αυτοί αποκλειστικά
συμμετείχαν στην
Εκκλησία του Δήμου.

➤ Τι γνωρίζετε για τους μέτοικους στην Αρχαία Αθήνα;

β. Μέτοικοι

Ήταν πολίτες άλλων
ελληνικών πόλεων
που είχαν
εγκατασταθεί στην
Αθήνα.

Ασχολούνταν
κυρίως με το
εμπόριο.

Πλήρωναν ειδικό
φόρο για την άδεια
παραμονής τους,
το μετοικίζον.

Οι **μέτοικοι**, αν και δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα, συμμετείχαν ενεργά στην κοινωνική ζωή της Αθήνας.

Στην εικόνα: ψήφισμα του δήμου Σκαμβονιδών της Λεοντίδας φυλής για τη γιορτή των Συνοικίων, στην οποία συμμετείχαν και μέτοικοι.

.....?.....ΜΕΝ: [.]
.....?.....Υ[?] ΤΕΛΟΣ
.....?.....Ν: ΝΕΜΕΝ Δ-
[Ε ΤΑ ΚΡΕΑ ΜΕΧΡΙ ΔΕΛ-
[ΙΟ ΔΥΝ]ΤΟΣ: [ΕΛ]Ν ΔΕ ΜΕ
[ΠΟΔΙ ΤΕΝ]Ο[ΜΕΝ], ΕΥΘ-
[ΝΕΟΘΑΙ: Υ]Θ[Ν ΔΕ ΔΕ]ΜΑ-
[ΡΧΩΝ ΤΑ Θ' ΑΙΕΡΑ] ΚΑΙ
[ΥΛΛΑ ΤΑ]Ν Α[Γ]ΟΡΑΙ: Α-
[ΠΟΜΙ]Θ[Θ]Ν: [ΑΠ]Ο[Μ]ΘΟ-
[ΘΗ, ΕΘ' ΔΙ ΠΑΝ]ΤΑ: ΤΑΔΕ
[ΦΕΡ]ΕΝ ΠΛΕΝ ΥΘ ΚΟΜΑ-
[ΤΟΣ], ΔΕ [ΥΘ ΔΕ] ΤΘ ΔΕΜΑ-
[ΡΧΟ] [ΤΟΔΕ] ΤΘ ΔΕΡΜΑ: Δ-
[ΙΔΩΝΤ]ΟΣ: ΔΟΠΟΙΑΝ Δ'
[ΑΝ ΔΑΡΗ]ΘΥΤΕΣΘΑΙ Δ-
[ΕΕΙ ΘΥΣ]ΙΑΝ ΔΙΔΩΝΑ-
[Ι ΔΙΠΡΟΛ]ΕΙΟΙΣ: ΚΑΙ
[ΠΛΑΝΘ]ΕΚΑΙΟΙΣ: ΝΕΜ-
[ΕΝ ΕΝ Α]ΓΟΡΑΙ: ΤΕΙ ΟΚ -
[ΑΜΒΟ]ΝΙΔΩΝ: ΔΟΣΑ Υ'
.....ΛΟΣΕΣ: ΔΕΜΙΧΟ[Ν]
[ΚΑΙ ΤΑ Κ]ΡΕΑ, [Υ]Θ ΔΕ Θ[.]
- - - - -

. ΚΕΡΥΧ[Θ]-
ΕΙ: ΕΠΑΓΓ-
ΕΛΘΕΙ: ΚΑ-
Ι ΤΑ ΚΟΗ-
[Α] ΤΑ ΣΚΑΜ-
ΒΟΝΙΔΩΝ
ΟΘ: ΚΑΙ Α-
ΠΟΔΟΣΟ Π-
ΑΡΑ ΤΟΝ Ε-
ΥΘΥΝΟΝ: Τ-
Θ ΚΑΘΕΚΟ-
Η: ΤΑΥΤΑ Ε-
ΠΟΡΗΥΝ[Α]-
Ι: ΤΟΣ ΤΡΕ-
Σ ΘΕΟΣ: ΔΘ-
ΥΙ ΑΝ ΤΘ[Ν]
ΚΟΗΘΩΝ: Μ-
Ε ΑΠΟΔΙΔ-
ΘΕΙΝ ΠΑΡ-
Α ΤΟΝ ΕΥΘ-
ΥΝΟ[Ν Π]ΡΟ
- - - - -

..Ν ΜΙΑ ΉΝ...?....
..ΘΗ: ΤΘΝ Δ...?....
ΚΑΙ ΤΟΣ Α[Ι]ΕΡΟΠΟΙ]-
[Θ]Σ: ΤΘ ΑΕΘ[Ι ΔΡΑ]Ν Υ]-
[ΕΛΕΘΟΝ]Ι ΛΕΧ[ΙΝ ...]
ΘΒΟΛΩΝ: ΔΕ[ΚΑ]ΣΤΟΙ
ΣΚΑΜΒΟΝΙ[ΔΩΝ: ΚΑΙ]
ΤΟΣ ΜΕΤΟΙΚ[ΟΣ ΛΑΧ]-
ΕΝ: ΕΝ ΑΓΟΡΑ[Ι ΤΕΙ C]
ΚΑΜΒΟΝΙΔΩ[Ν ...]
..ΟΙΣΙ: ΔΡΑΝ [ΥΕΛΕΘ]-
[ΗΝ]: ΝΕΜΕΝ ΔΕ ΙΕ...
..Α. ΤΑ: ΤΘΙ: Ε...?....
..Θ. ΘΕΙΟΝ: ΚΑ...
..ΤΟΝΤΑ: ΕΠΙ...
..ΘΕΝ ΧΕΥΝΟ[ΚΙΟΙ]-
[Σ]: ΕΜ ΠΟΛΕΙ: ΤΕ[ΛΕΘΟΙ]
[Υ]Α [Δ]Ε ΚΡΕΑ ΑΠΟ[ΔΟΣ]
ΘΑΙ ΘΗΑ: ΕΠΙΣΕ[ΟΥΡ]-
[Ο]ΚΙ: ΕΜ ΠΥΘΙΟ[Ι ΑΝ]-
ΝΟΝ, ΤΑ ΔΕ ΚΡΕΑ [ΑΠΟ]-
ΔΟΣΘΑΙ ΘΗΑ: Ι...
..ΟΙ[Σ] ΚΑΤΑ Τ[ΑΥΤΑ]
- - - - -

➤ *Πώς συμπεριφερόμαστε εμείς σήμερα στους μετανάστες:*

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΟΙΚΩΝ

Πρέπει να υπάρχει ειδική μέριμνα για τους μετοίκους, γιατί η πρόσοδος αυτή μου φαίνεται πως καταλέγεται στις καλύτερες, επειδή οι μέτοικοι συντηρούνται οι ίδιοι και προσφέρουν πολλές ωφέλειες στην πόλη, χωρίς να παίρνουν μισθό, αντίθετα καταβάλλουν το μετοίκιον. Νομίζω πως επαρκής μέριμνα είναι τούτη, να αφαιρέσουμε όσα, χωρίς να ωφελούν καθόλου την πόλη, δίνουν την εντύπωση πως ντροπιάζουν τους μετοίκους.

Ξενοφών, Πόροι, II, 1 (μετ. Α. Παπαγεωργίου)

γ. Δούλοι

➤ Τι γνωρίζετε για την προέλευση και την εργασία των δούλων;

- Οι δούλοι αποτελούσαν την **πλειονότητα** του πληθυσμού της Αθήνας (200.000).

Προέλευση:

αιχμάλωτοι
πολέμου

αγορασμένοι στα
δουλοπάζαρα

παιδιά δούλων

Οι γυναίκες ως
λάφυρα πολέμου:
μετά την κατάληψη
της Τροίας, ο Αίος ο
Λοκρός βιάζει την
Κασσάνδρα.
Ερυθρόμορφο
κύπελλο, περ. 440-
430 π.Χ., Μουσείο
του Λούβρου

➤ Εργάζονταν:

ως **υπηρέτες** στα αθηναϊκά σπίτια ή τους αγρούς,

σε κρατικές υπηρεσίες ως **δεσμοφύλακες, λογιστές, αστυνόμοι ή εργάτες,**

ως **παιδαγωγοί** σε σπίτια πλουσίων Αθηναίων
(μορφωμένοι δούλοι),

Γενικά, η αθηναϊκή κοινωνία συμπεριφέρονταν καλά στους δούλους.

Σκηνή συλλογής καρπών ελιάς από
νεαρούς άνδρες. Αττικός μελανόμορφος
αμφορέας, περ. 520 π.Χ.,
[Βρετανικό Μουσείο](#)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%>

Ταφική στήλη της
Μνησαρέτης,
όπου νεαρή
υπηρέτρια
κοιτάζει την
αποθανούσα
κυρία της. Αττική,
περ. 380 π.χ.,
Γλυπτοθήκη του
Μονάχου

Στις οικιακές υποχρεώσεις των οικόσιτων δούλων
συμπεριλαμβανόταν και η φροντίδα των παιδιών.
Στην εικόνα: αττική λευκή λήκυθος του ζωγράφου
του Τιμοκράτη με παράσταση θεραπαινίδας, που
κρατάει στους ώμους της ένα μικρό παιδί. Περίπου
470-460 π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

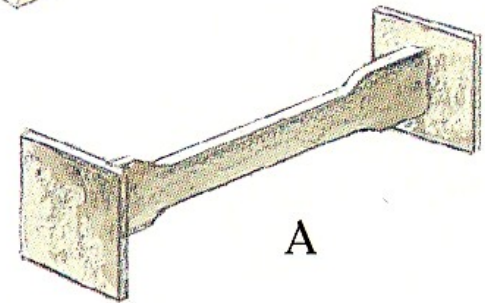
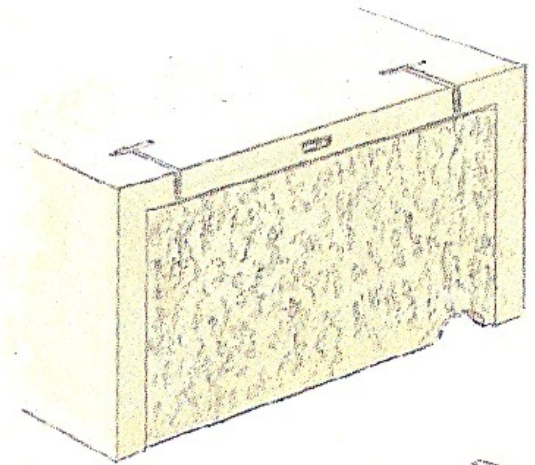
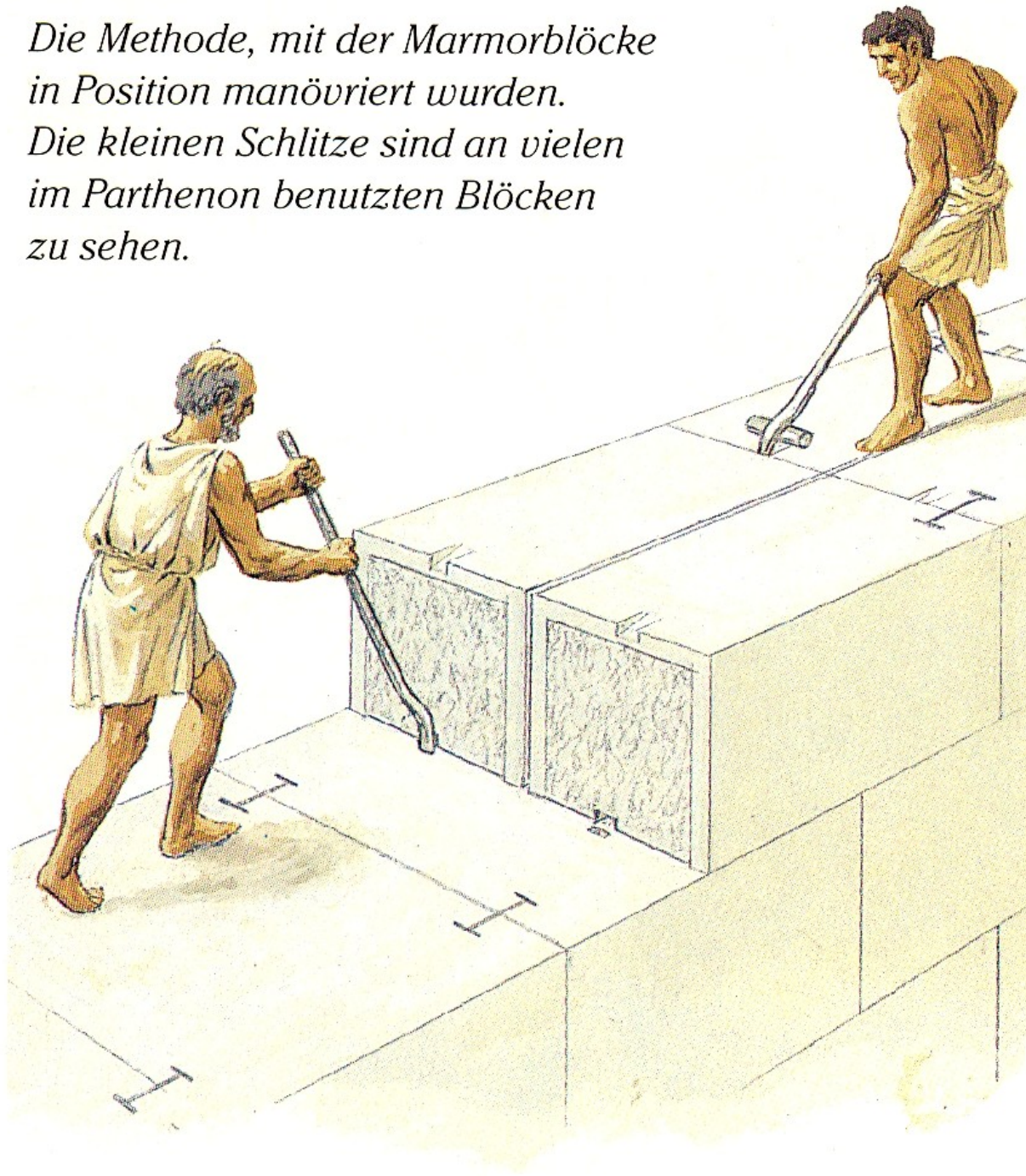
Προς στιγμήν
φαντάζεστε ότι η ζωή
κυλά στην αρχαία
Αθήνα κι έχετε
δούλους. Ποια θα
ήταν η συμπεριφορά
σας απέναντί τους;

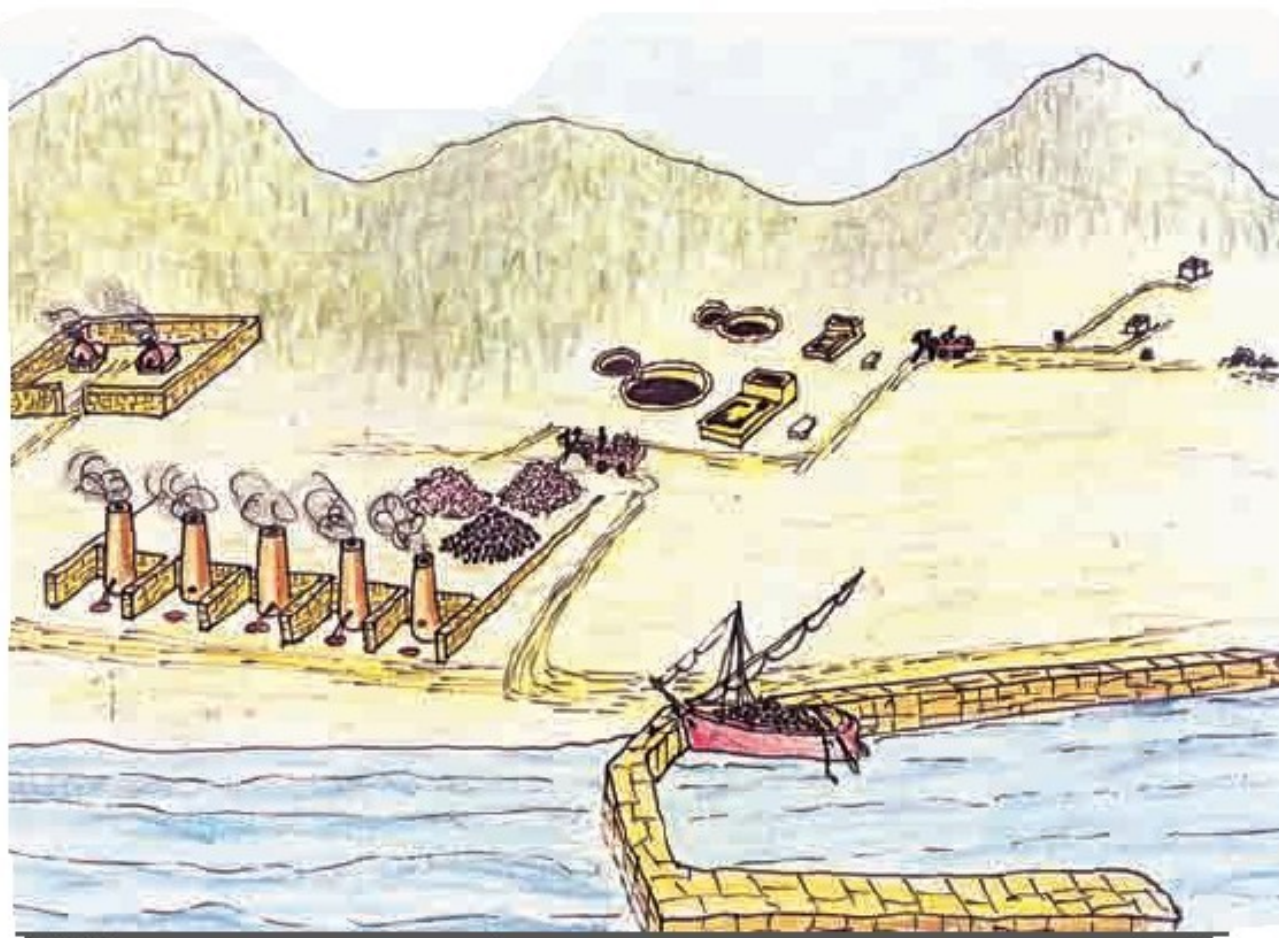

Απεικόνιση
δούλου
καθισμένου σε
βωμό ενώ κοιτά
το πουγγί που
πρόκειται να
κλέψει, περ.
400–375 π.Χ.,
Μουσείο του
Λούβρου

*Die Methode, mit der Marmorblöcke
in Position manövriert wurden.
Die kleinen Schlitzte sind an vielen
im Parthenon benutzten Blöcken
zu sehen.*

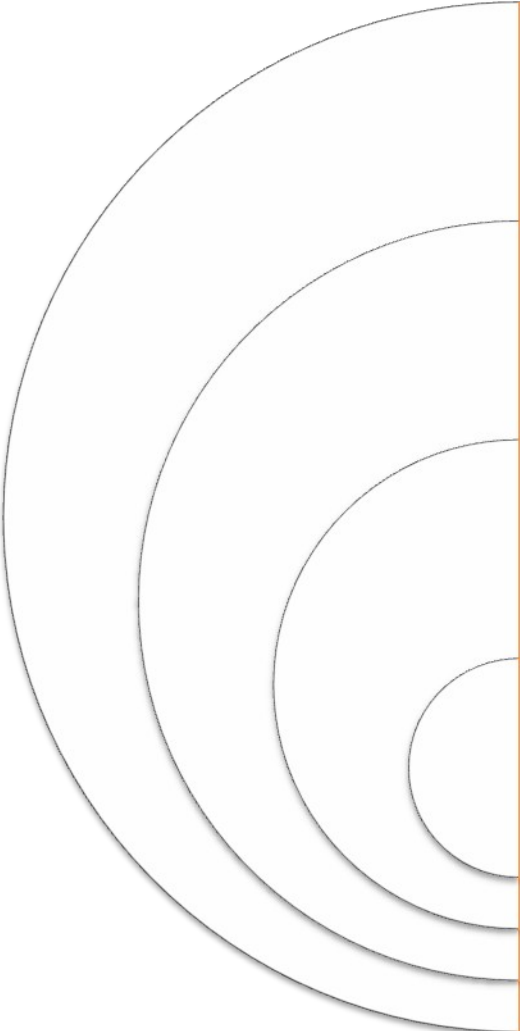
*A Eine Metallklammer
zum Zusammenhalten
der Blöcke.*

Αναπαράσταση των μεταλλουργικών εγκαταστάσεων στο Λαύριο (Αττική).

➤ Ποιος ήταν ο ρόλος της γυναίκας στην Αρχαία Αθήνα;

δ. ο ρόλος της γυναίκας

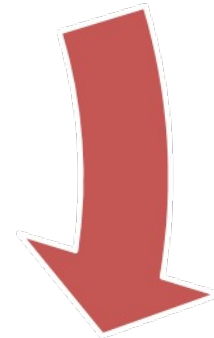
Παρέμεινε στο σπίτι και σπάνια έβγαινε έξω μόνη, κυρίως κατά τις θρησκευτικές εορτές.
Το μοναδικό αξίωμα που μπορούσε να αναλάβει ήταν της ιέρειας .
Δε λάμβανε μέρος στη δημόσια ζωή.
Ανατροφή των παιδιών.

Ασχολίες:

Ύφανση

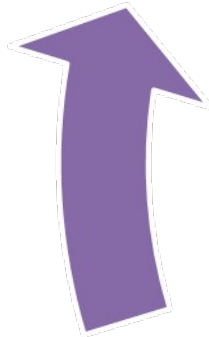
**Οικιακές
εργασίες**

**Επίβλεψη
δούλων**

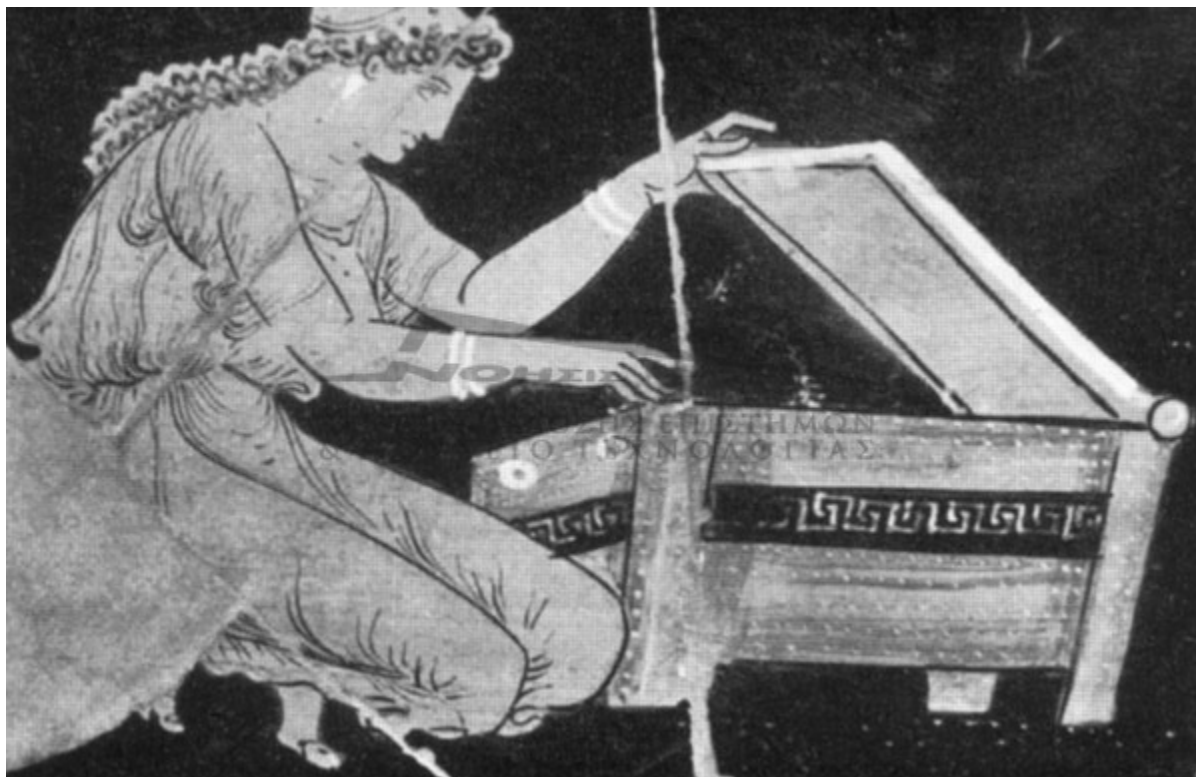

Καλλωπισμός

➤ Τι νομίζετε πως κάνει η συγκεκριμένη γυναίκα;

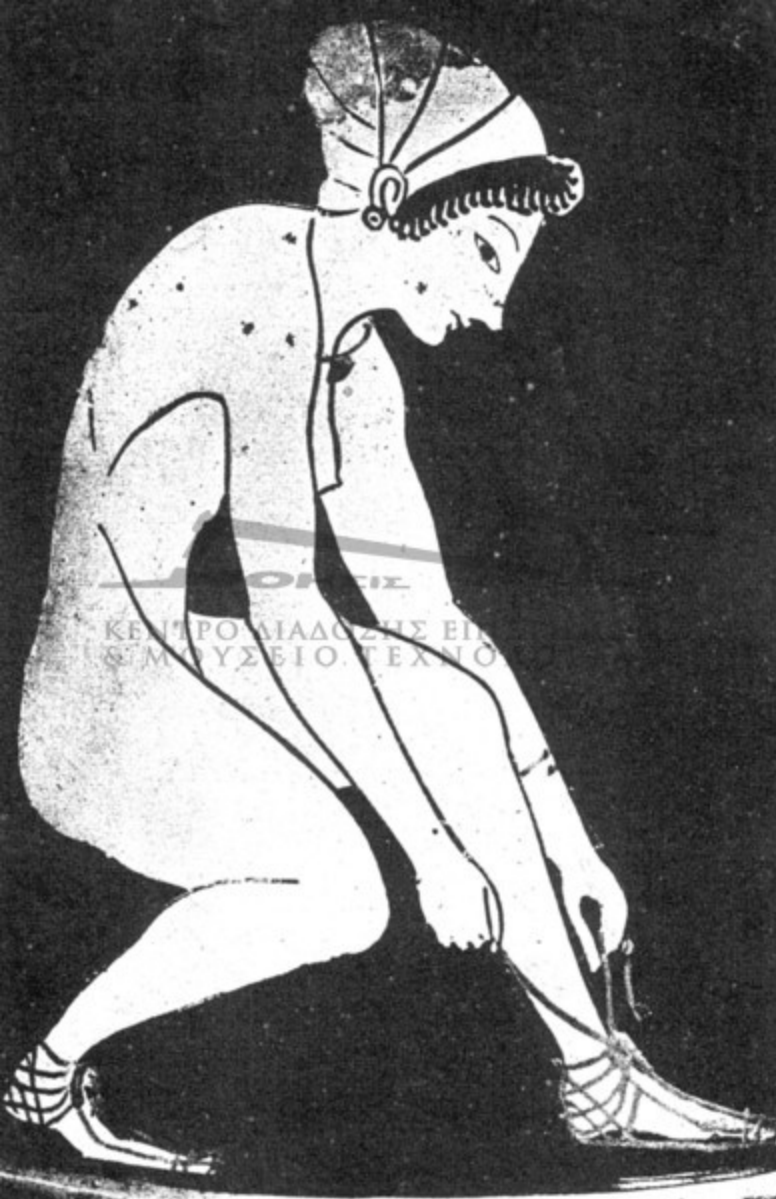

Richter G.M.A., "The furnitures of
the Greeks", ΕΙΚ 396 , Etruscans and
Romans , 1966

Γυναίκα ανοίγει ένα μπαούλο

<http://www.noesis.edu.gr/aet/photographs/p59.html?start=144>

Johnson M., "Ancient Greek
Dress", USA 1964

Δένει τα παπούτσια

<http://www.noesis.edu.gr/aet/photographs/p59.html?start=108>

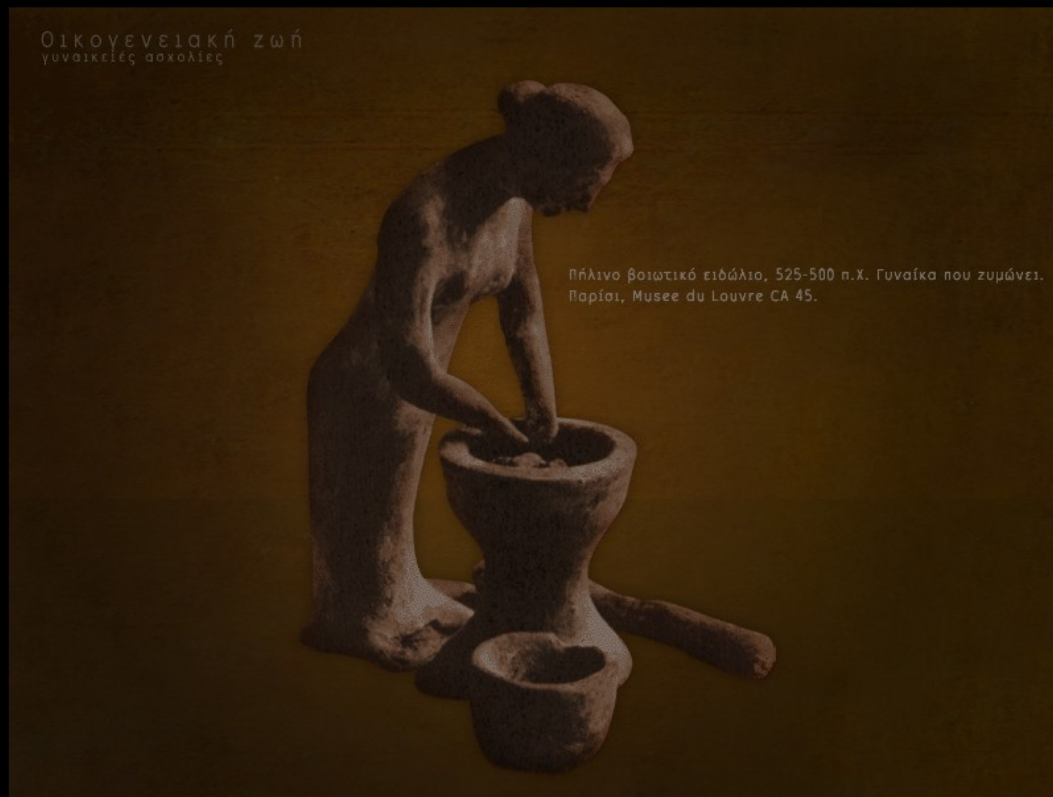
➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ **Μα τι κάνουν αυτές οι Αθηναίες;**

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

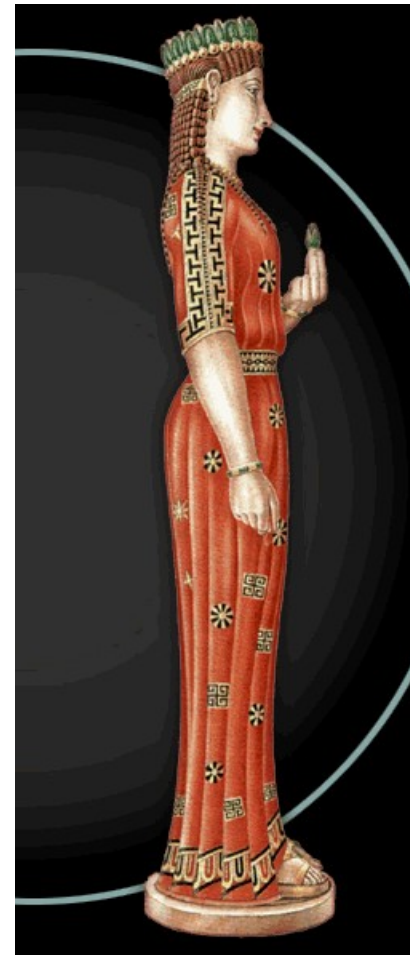
➤ Ποιος χώρος του σπιτιού είναι αποκλειστικά για το γυναικείο φύλο;

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

1. Αναπαράσταση σπιτιού στην αρχαία Αθήνα

➤ **Μα τι φοράει αυτή η Αθηναία;**
Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Σκηνή στο γυναικωνίτη.
Ερυθρόμορφη πυξίδα. Παρίσι, Μουσείο
Λούβρου. Ο γυναικωνίτης είναι το βασίλειο
της γυναίκας. Με τι ασχολείται η κύρια
μορφή της εικόνας;

Αναπαράσταση
αθηναϊκού
σπιτιού: τα
περισσότερα
σπίτια ήταν
διώροφα και
είχαν εσωτερική
αυλή, όπου
υπήρχε ένας
βωμός.

Γυναικεία ένδυση:

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ενδυσή
τύποι ενδυμασίας
γυναικεία ένδυση
Ανοιχτός πέπλος

Πίσω

Βασικές
Επιλογές

Έξοδος

Η Άρτεμη Ειλείθια προστατεύει τις επίτοκες γυναίκες

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Η Άρτεμη Ειλείθια προστατεύει
τις επίτοκες γυναίκες

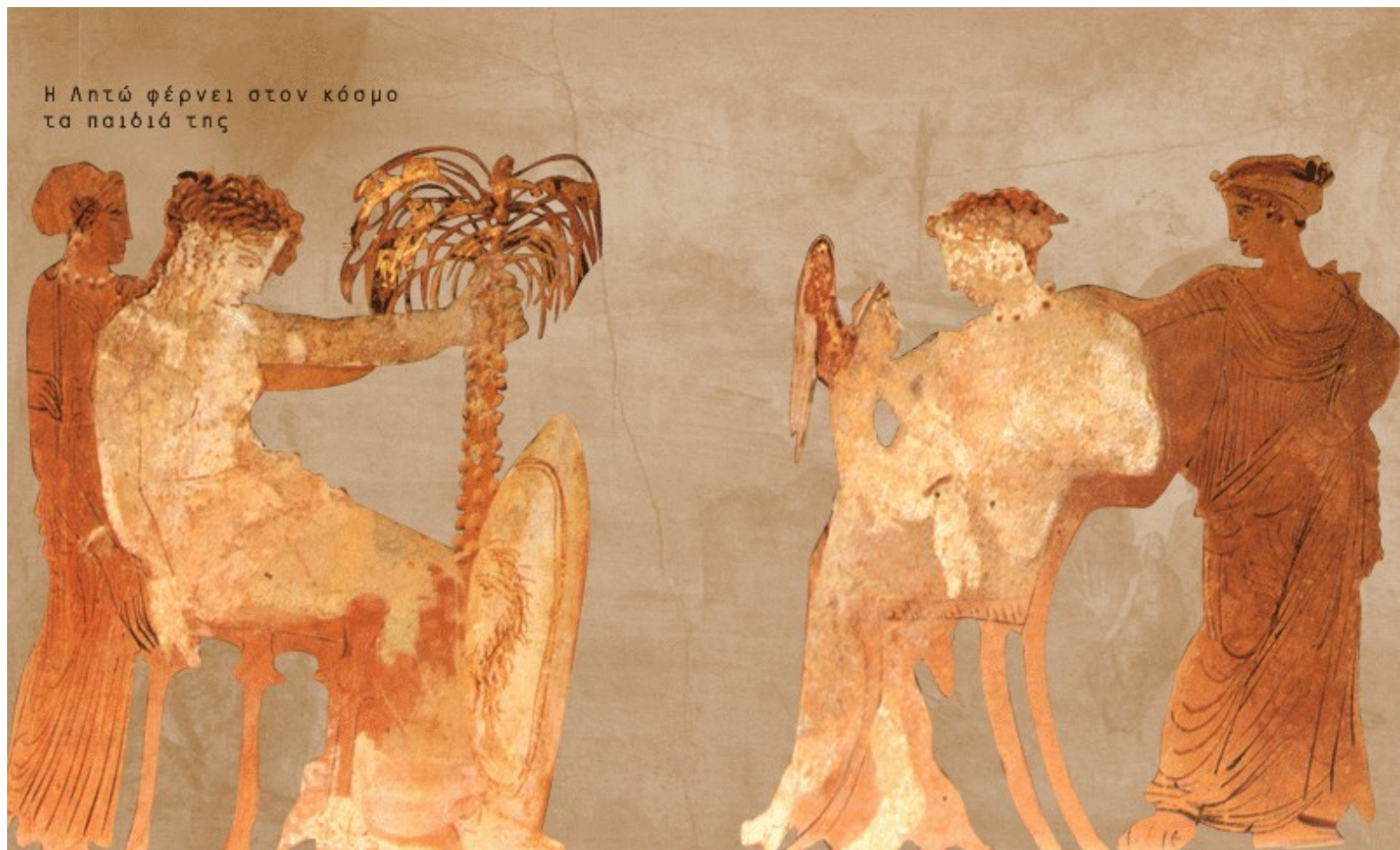
Η κυρία και η Θεραπαινίδα

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Η Λητώ φέρνει στον κόσμο τα παιδιά της

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Μα πώς φτιάχνει τα μαλλιά της αυτή η Αθηναία;

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

ΣΤΙΛ κομμώσης της αρχαιότητας: Κεκρύφαλος

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ενόυση
τύποι ενδυμασίας
γυναικεία κόμμωση

Ο **κεκρύφαλος** συγκρατεί τα μαλλιά
που είναι μαζεμένα πίσω.

Στιλ κόμμωσης Αθηναίας του 5^{ου} αι. π.Χ.: Κόρυμβος

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Κόμμωση: Σάκος

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ενδύση
τύποι ενδυμασίας
γυναικεία κόμμωση

Τα μαλλιά τυλίγονται με ύφασμα,
τον **σάκο**, ψηλά στο κεφάλι.

Κόμμωση Αθηναίας: Πλεχτή αναδέσμη

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

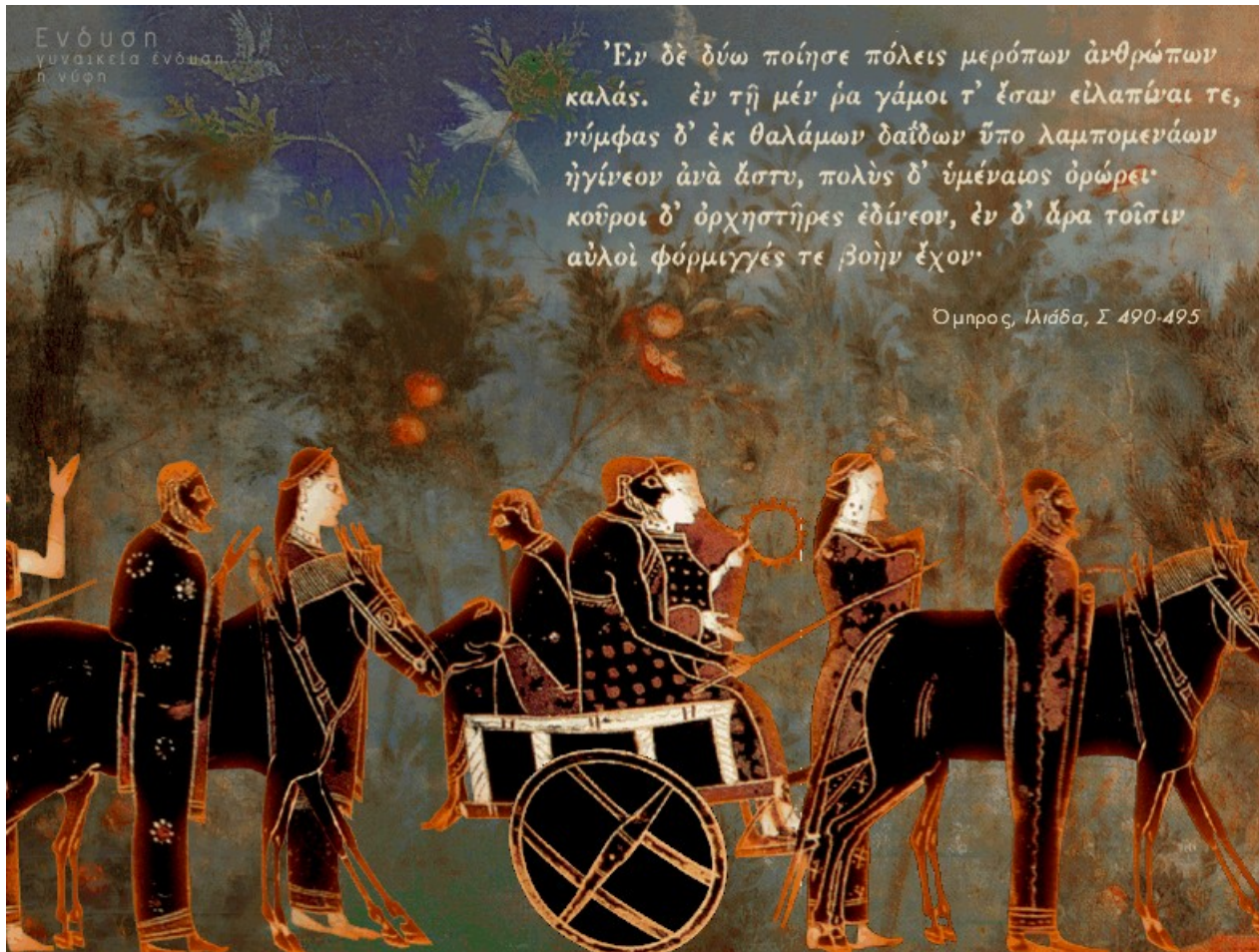
Μα τι κάνει αυτή η Αθηναία;

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

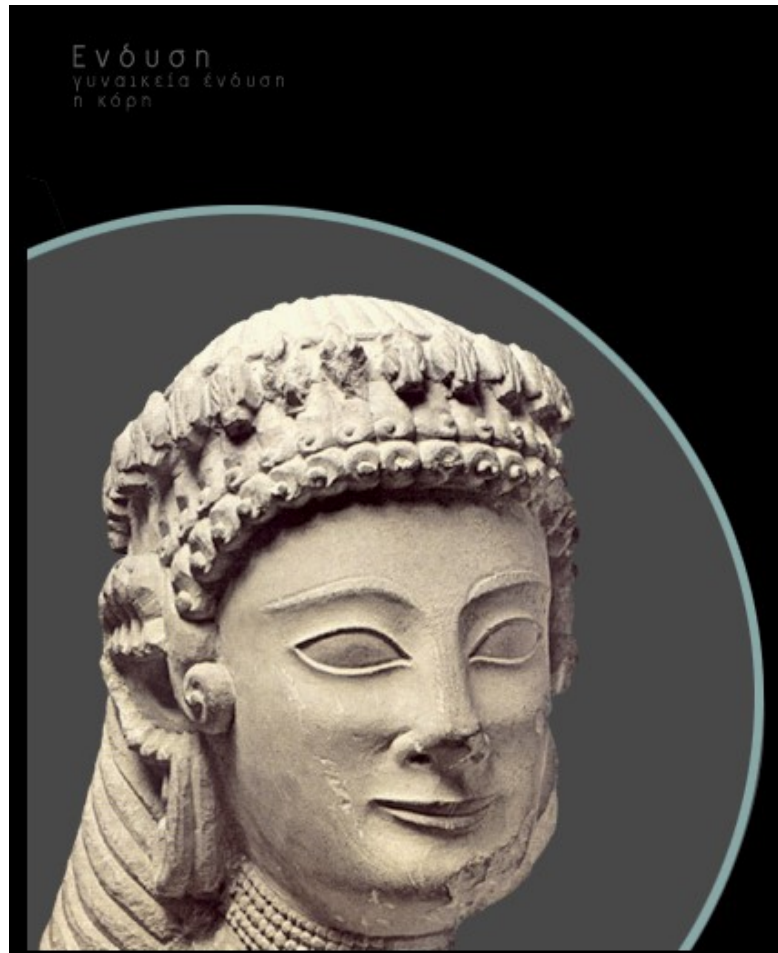
Η Αθηναία νύφη – γάμος στην αρχαία Αθήνα

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ Οι γυναίκες της αρχαίας Αθήνας κι οι γυναίκες
σήμερα. Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, κάποια
κοινά στοιχεία;

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Φωτογραφία: Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

➤ Ποιος είναι ο ρόλος του άντρα στην Αρχαία Αθήνα;

ε. Ο άντρας

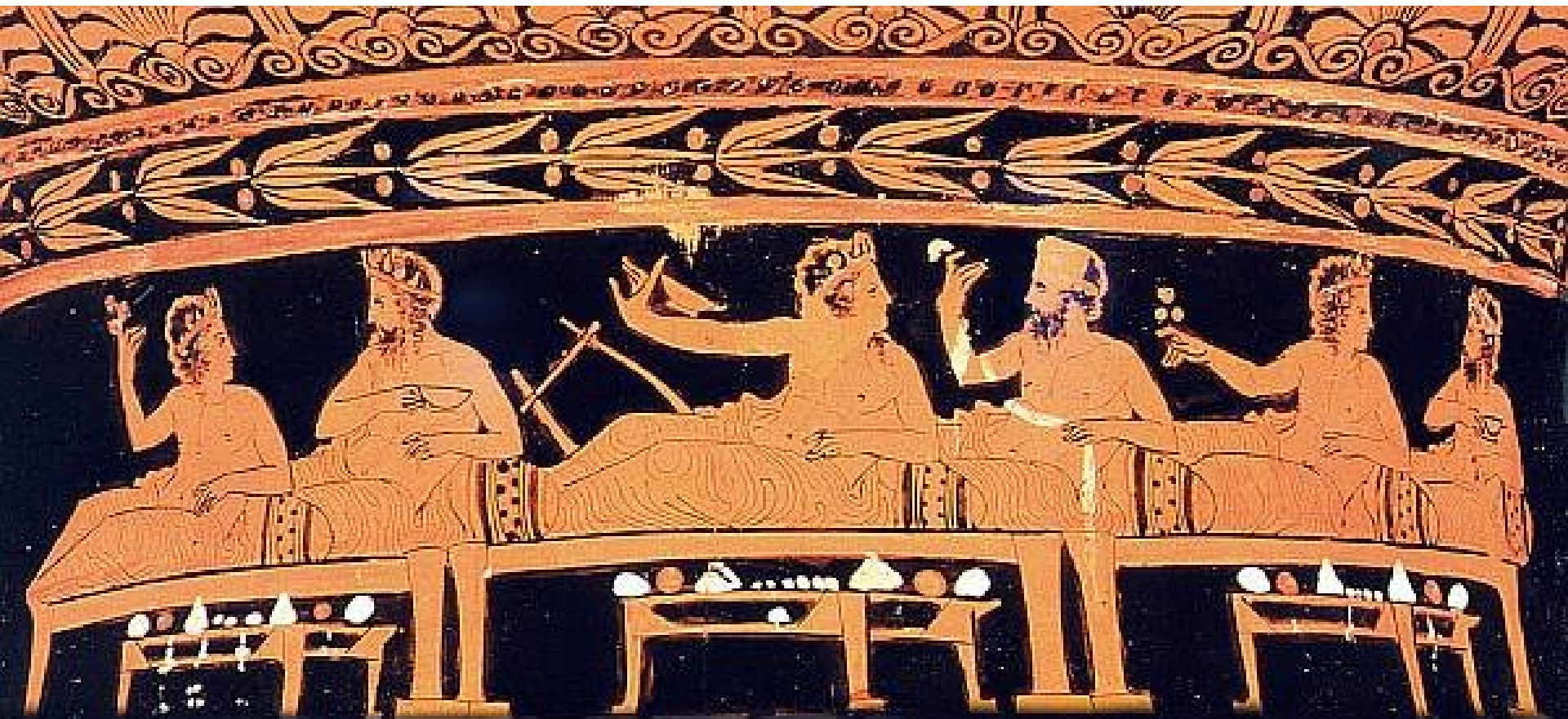
Περνούσε το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας έξω από το σπίτι.

Στον ελεύθερο χρόνο του σύχναζε στα γυμναστήρια, στα δημόσια λουτρά, στα κουρεία, όπου συζητούσε για διάφορα θέματα.

Λάμβανε μέρος στις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

Οργάνωνε **συμπόσια** στο σπίτι αποκλειστικά με άντρες φίλους, όπου συνήθως γίνονταν συζητήσεις για θέματα τέχνης και φιλοσοφίας.

Αρχαιοελληνικό συμπόσιο

Σκηνή από συμπόσιο
(Ρώμη, Μουσείο Βατικανού).
 Τι απεικονίζει;

Ανδρική κόμμωση:

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική κόμμωση:

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική κόμμωση:

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική ένδυση:

Αγρότες - εργάτες

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

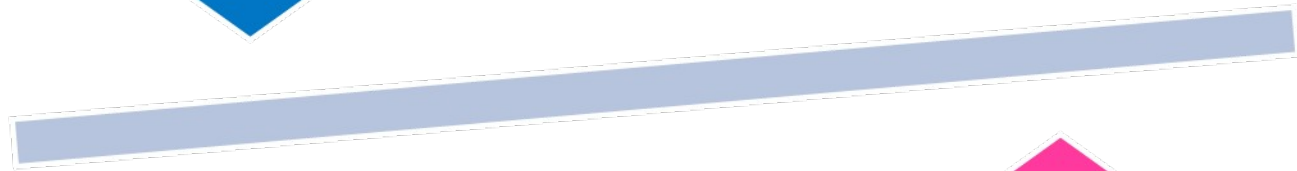

➤ Ποια είναι η θέση των παιδιών στην Αρχαία Αθήνα;

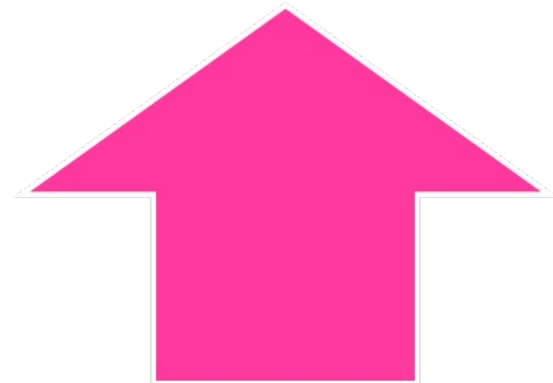
στ. Τα παιδιά

Τα **κορίτσια**
διδάσκονταν στο σπίτι
τις οικιακές εργασίες
από τη μητέρα τους.

Τα **αγόρια** από τα **επτά**
τους χρόνια στέλνονταν
σε **ιδιωτικά σχολεία** για
να μορφωθούν.

Προπονούμενοι αθλητές υπό το βλέμμα του παιδοτρίβη

Richter G.M.A., "The furnitures of the
Greeks", **εικ 203**, Etruscans and Romans ,
1966

Αγόρι κρατάει ένα σκύλο από το
λουρί [http://www.noesis.edu.gr/aet/photographs/p
59.html?start=120](http://www.noesis.edu.gr/aet/photographs/p59.html?start=120)

Παιδικά παιχνίδια

Παιδική ένδυση - Παιδαγωγός και μαθητής

➤ Τι γνωρίζετε για την τροφή και την ενδυμασία στην Αρχαία Αθήνα;

ζ. Τροφή - Ενδυμασία

□ Η τροφή ήταν λιτή. Περιλάμβανε:

λαχανικά,

ελιές,

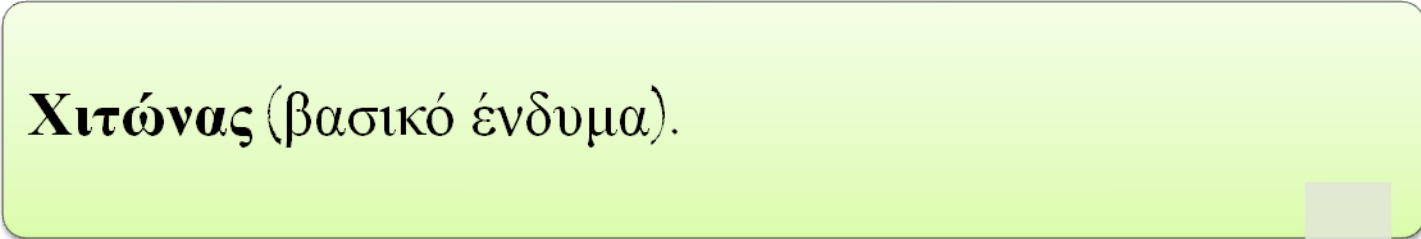
ψάρια

και σπάνια κρέας.

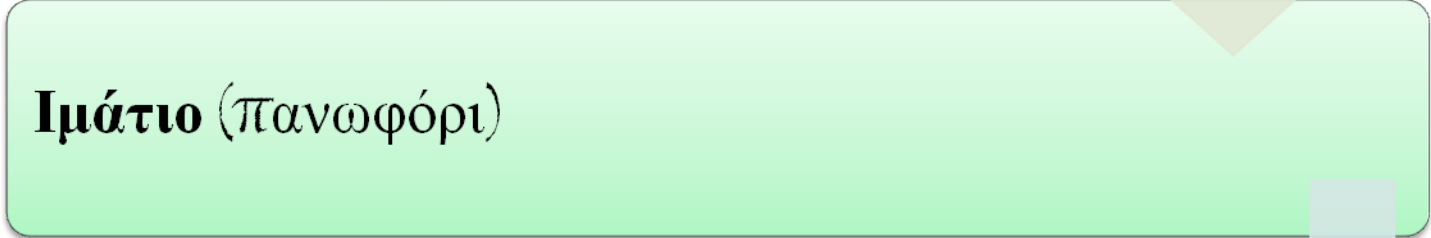
Ενδύματα:

Η ενδυμασία ήταν κομψή και απλή:

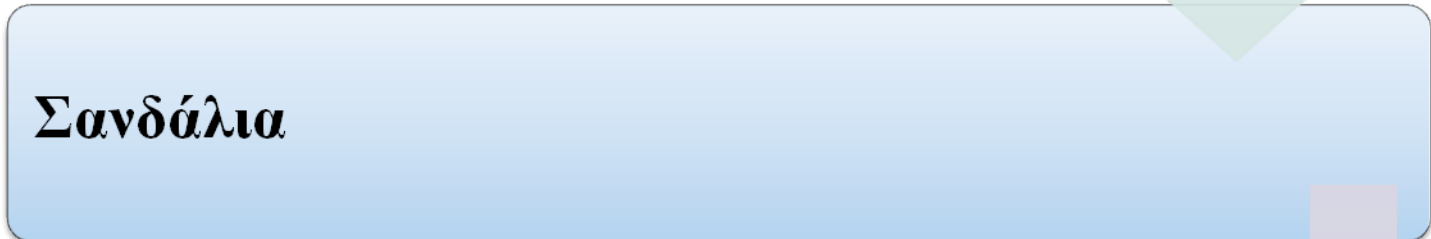
Χιτώνας (βασικό ένδυμα).

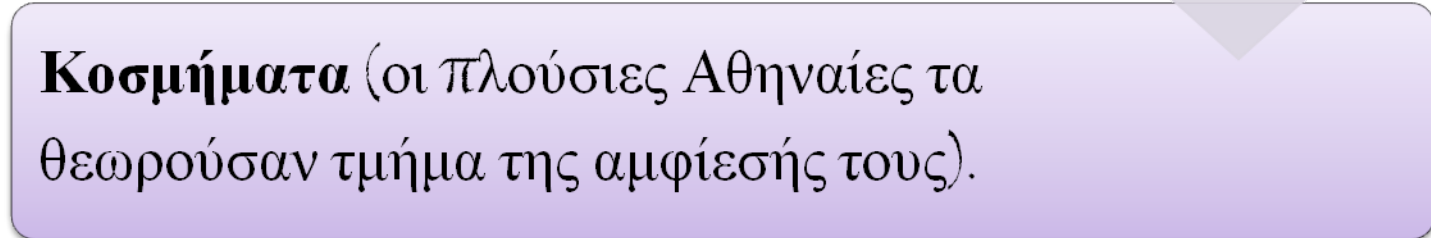
Ιμάτιο (πανωφόρι)

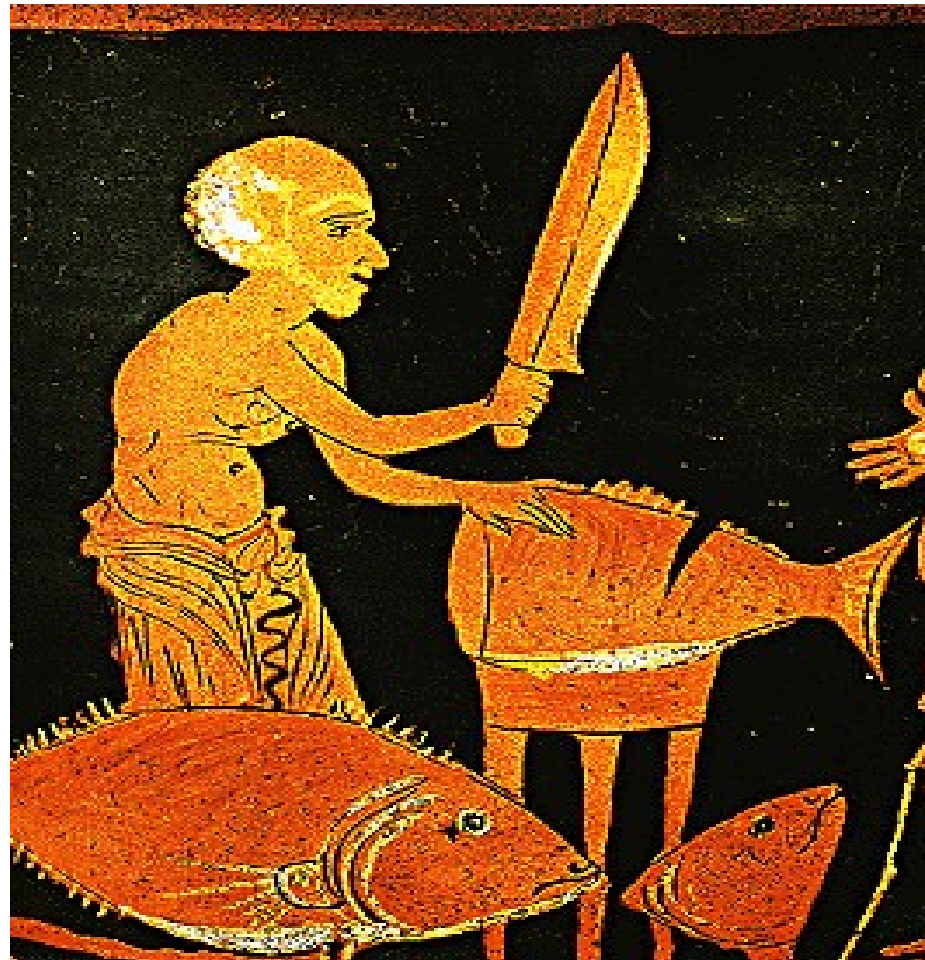
Σανδάλια

Κοσμήματα (οι πλούσιες Αθηναίες τα θεωρούσαν τμήμα της αμφίεσής τους).

Ιχθυοπώλης:
«Εδώ τα φρέσκα ψάρια»

Συλλογή καρπών από δέντρο

Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ψωμί

Λογισμικό: Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική ένδυση: Μακρύς χιτώνας

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

Ανδρική ένδυση: Υμάτιο

Φωτογραφία: Λογισμικό - Δημόσιος κι ιδιωτικός βίος

